

SOUVĚTÍ

kurzívku. Aby děti neslyšely. Nedávno jsem u něho zahlédl malý notýsek. Vypytával jsem se a chlapec se zapýřil jako básník kterému se díváte přes rameno do remingtonky. Potom mě zatáhl do kuchyně. Tam se ukázalo že si založil jakousi třídní knihu pro své rodiče. Uděluje jim v ní křížky a hvězdičky zapisuje si jejich chování všechno velikými zřetelnými tiskacími písmeny. Na i a y moc nedbá. Listoval jsem se zájmem v notýsku a našel všelijaké půvabné nápisy. Chtěl jsem listovat dál když tu vrzly dveře a on bleskurychle schoval zápisník pod kredenc. Za chvíli byl vzduch zase čistý. Omluvil se lapidárně: „Kdyby to četli tak by řvali oba.“

(Jan Skácel: Rodičům do ucha, aby děti neslyšely – vybrané věty, upraveno)

b) Vyhleďte význam slov **remingtonka** a **kurzívka**. v textu je nahraďte synonymy.

5. Rozlište věty jednoduché a souvětí, doplňte čárky.

a) Tak jsme běželi lijákem – otec matka a já každý s aktovkou a nákupní taškou – až nahoru napanou pustou ulicí. Dělníci kteří šli ráno do práce se na nás soucitně dívali. Z výrazu jejich tváře jsme mohli vyčíst útrpnost že nás litují že se musíme tak dít a nesmíme jet. Nápadná žlutá hvězda jim vše vysvětlovala. Rodiče mi po cestě podrobně vyprávěli jak vznikl plán našeho „potopení“. Již před měsíci jsme dopravili část svého zařízení a šatstva do bezpečí. Teď jsme byli právě tak daleko že jsme chtěli 16. července dobrovolně zmizet. Zavoláním SS se to o deset dnů uspíšilo a musili jsme se spokojit s tím že místnosti nebyly ještě účelně upraveny.

b) Skrýš je v otcově obchodním domě. Dřevěné schody vedou z dlouhé chodby nahoru na odpočívadlo které ústí do chodby. Vpravo a vlevo jsou dveře. Pravé dveře vedou k „zadnímu traktu“ domu. Nikoho by nenapadlo že za těmito prostými šedě natřenými dveřmi se skrývá ještě tolik místností. Pan Kraler měl šťastný nápad aby se zahradil vchod k našemu zadnímu traktu protože je teď kvůli jízdním kolům tolik domovních prohlídek. Když přemýšlím o svém životě v roce 1942 zdá se mi všechno takové neskutečné. Tehdejší život patřil docela jiné Anne než té která se zde stala rozumnou.

(Deník Anne Frankové – upraveno)

SOUVĚTÍ PODRADNÉ

● Souvětí podřadné

- je tvořeno jednou větou hlavní a nejméně jednou větou vedlejší;
- věta hlavní (H) není závislá na jiné větě, není její součástí;
- věta vedlejší (V) plní funkci větného členu jiné věty, je na ni závislá, lze se na ni touto větou (řídící) zeptat.

1. Vyhleďte vedlejší věty přísudkové a nahraďte je jmenným výrazem.*

Vzor: Martina byla taková, jako byla její maminka. Martina byla stejná jako její maminka.

Jeho výmluvy byly takové, že jim nikdo nevěřil. Karel IV. se stal tím, kdo založil nejstarší univerzitu ve střední Evropě. Jeho vyprávění bylo takové, že všechny zaujalo. Většina z nich nebyla taková, že by záviděla ostatním. Obloha byla taková, jako by mělo každou chvíli pršet. Malé koťátko bylo, že by si stále jen hrálo. Jeho asistent se stal tím, koho nemohl postrádat. Narozeninový dort byl takový, že všem chutnal.

2. Rozlište věty podmětné a předmětné.*

Ptali se, kolik je hodin. Zdálo se jim, že v moři zahlédli hejno delfinů. Z jeho chování vyplývalo, že o té události musel něco vědět. Rozhodli jsme, že přistoupíme na jejich nabídku. Je podivné, že najednou přestal docházet na tréninky. Vysvětlíte jim, že nesmí vstupovat bez vyzvání. Nebylo možné, abychom jezdili každý rok k moři. Že Mirka studuje střední školu v zahraničí, o tom ně-

Při pěstování plodin v ekologickém zemědělství se na rozdíl od běžné zemědělské praxe nesmějí používat umělá hnojiva, škodlivé chemické postřiky (tzv. pesticidy), geneticky modifikované organismy (GMO). Zvířata v ekologickém zemědělství musí být chována v souladu se svými přirozenými potřebami, neznají velkochovy, mají možnost výběhu na pastvu a přirozenou potravu. Nesmí dostávat růstové hormony ani preventivní dávky antibiotik.

Podle přílohy *Hospodářských novin České bio*, 9. 2. 2006

b) K tématu *Biopotraviny* utvořte pět vět jednoduchých a pět souvětí.

2 a) Utvořte věty jednoduché:

- důležité pěstování ovoce, zeleniny a léčivých rostlin bez chemických látek,
- zdravá příroda, zdravé potraviny, zdravý člověk,
- v bioovoci a biozelenině až o 50 % více vitamínů, minerálních látek a jiných složek,
- manuálně velmi náročná práce v zahradnictví,
- široký sortiment zeleniny,
- skromnější sortiment ovoce,
- lepší chuťové vlastnosti,
- snaha lidí podpořit zdravou přírodu.

b) Věty jednoduché změňte v souvětí.

c) Námět použijte k napsání krátkého novinového článku s názvem *Ekologické pěstování*.

3 Rozlište věty jednoduché a souvětí:

a) 1. Za zdroje vitamínů je třeba považovat především čerstvou zeleninu konzumovanou nejlépe v nevařeném stavu. 2. Fanoušci, kteří navštívili mistrovství světa, byli spokojeni. 3. Ota se dostavil, aby pomohl otci opravit střechu rozbitou včerejším silným větrem. 4. Splnivše všechny pracovní úkoly, mohli jít toho dne konečně domů. 5. Policisté poslali na rozbor vzorek krve, odebraný provinilému řidiči. 6. Jejich přátelství trvalo jen krátce, pak bylo přerušeno velkou vzdáleností.

b) 1. Ráda cestuji, plánuji objet celý svět, doufám, že se mi podaří našetřit peníze na tento velký sen, abych jej mohla uskutečnit. 2. Dětem se pohádka, předvedená jako loutkové představení, velmi líbila. 3. Hrad vypínající se na blízkém kopci, shlížející na městečko mnoho století, patřil mezi největší pamětihodnosti v okolí. 4. Házená mě hodně baví, chodím proto trénovat každý den, i o víkendu. 5. Bratrovi přátelé mu připravili k svatbě obrovské a nečekané překvapení, vyžadující předem velmi pečlivou přípravu. 6. Nejdříve rozneseme pozvánky na besídku po celé škole, teprve potom půjdeme připravit podrobný program.

4 a) Podtrhněte věty jednoduché a určete v nich základní skladební dvojice:

Také opice mají „policii“

Vědci dokazují, že bezpečnostní složky nejsou lidským vynálezem. Také v opičích tlupách vystupují jedinci, kteří udržují pořádek a tlumí konflikty mezi členy skupiny.

Přísudek

Přísudek slovesný – je vyjádřen určitým slovesným tvarem; určitý slovesný tvar může být z hlediska tvaroslovného jednoduchý nebo složený (*Petr zpívá. Jana se bojí. Umělec bude malovat krajinu. Dům byl zbořen.*)

Přísudek slovesný složený – je složen z tvaru způsobových sloves (*moci, smět, muset, chtít, mít (= mít povinnost)*) nebo fázových sloves (*začí(na)t, přest(áv)at* apod.) a infinitivu plnovýznamových sloves (*Milada mohla jet na zájezd do Itálie. Vítr přestal vát.*)

Přísudek slovesný souslovný – představuje ustálené (frazologické) spojení slovesného tvaru a jedné či více dalších složek, jejichž povaha se neurčuje (*Jan upadl do rozpaků. Jitka mu svou lásku nedala najevo. Truhlář měl napilno.*)

Shodou je vyjádřen vztah slovesného přísudku se jménem v podmětu. Oba členy se shodují v osobě a čísle, případně také ve jmenném rodě a životnosti. Např. *Orel vzlétl. Orli vzlétli.*

Pravidla psaní *i / y* v příčestí stanoví *Pravidla českého pravopisu*.

Jmenný přísudek se sponou (*Den byl krásný.*)

Jmenný přísudek = je vyjádřen pouze jménem (*Sliby chyby.*)

Sponou jsou slovesa *být, bývat* a *stát se, stávat se*.

Sponové sloveso = spona je sloveso, které spojuje jmennou část přísudku s podmětem.

1 Vyhledejte přísudky a určete jejich druh:

a) Nejstarší dějiny Červené Lhoty se rozplývají v šeru dávných časů. Zdejší hraniční les byl až do konce 12. století téměř neobydlený. Kolonizační úsilí pánů z Hradce přivedlo v průběhu 13. století do panenské krajiny kolonisty, kteří zde založili velké množství zemědělských osad a drobných zemanských sídel. V této době byla založena i Lhota. Kdo však byl jejím zakladatelem, nevíme. První písemnou zmínkou o Lhotě je zápis do zemských desek z roku 1465.

b) Tvrz ve Lhotě zdědil Petr ze Zásmuk, který byl stejně jako jeho otec ve službách pánů z Hradce. V 16. století byla Lhota prodána rodu Kábů z Rybňan. Roku 1597 byl celý majetek prodán Vilémovi Rútovi. Rútové patřili k rožmberskému dvoru, kde zastávali i významné funkce. V polovině 17. století se Červená Lhota dostala do majetku Viléma Slavaty. Zámeček se stal oblíbeným odpočinkovým letohrádkem. Roku 1774 postihl Červenou Lhotu požár. Vyhořela většina hospodářských budov a zčásti asi i jedno ze zámeckých křídel.

Podle encyklopedie *Památky – Červená Lhota*

2 Vyhledejte přísudky. U slovesných přísudků uveďte, zda jsou vyjádřeny jednoduchým, nebo složeným slovesným tvarem, a určete u něj osobu, číslo, čas a způsob. U slovesných složených přísudků uveďte, zda obsahují sloveso fázové, nebo způsobové.

Zůstaň s námi ještě chvíli. Pohyboval jsem se při tanci nemotorně. Kdyby se nebál, podíval by se mi do očí zpřímá. Rypadlo začalo odebírat vrstvu uhlí. Scházejí mi dvě knihy. Pavel teď bude pracovat na svém školním projektu. Už jsi měl dávno odejít. Pomalu svítá. Hřiště bylo

bylo opraveno na náklady města. Závodník byl po závěrečné disciplíně úplně vyčerpaný.